

พุทธธรรมาภิบาลเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทย ในยุค NEW NORMAL*

BUDDHIST GOOD GOVERNANCE FOR LIFE QUALITY PROMOTING OF THAI SME LABOR IN NEW NORMAL ERA



รัตนา ตฤณารังสี, พัชรารณ สันติเสวี, วีรภัทร สภากาญจน์

Ratana Trissanarungsee, Patcharaporn Santisevi, Weerapat Sapakarn

สภาองค์กรนายจ้าง เอส.เอ็ม.อี แห่งประเทศไทย

S.M.E. Employers' Confederation of Thailand (ECOT)

Corresponding Author E-mail: wcs.ratana@gmail.com

บทคัดย่อ

แรงงานคือทรัพยากรที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม แรงงานที่ดีจะมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลต่อเนื่องมาจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และในยุค New Normal ที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ดังนั้น การบริหารจัดการและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานจึงมีความจำเป็นโดยแท้ เพราะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและประโยชน์ขององค์กร

คำสำคัญ: พุทธธรรมาภิบาล; การส่งเสริมคุณภาพชีวิต; แรงงาน SME ไทย; ยุค New Normal

Abstract

The labor was the most important resource of any business operation especially for small and medium businesses. The good workers must have the potential to work which resulted from having a good quality of life in new normal era. Therefore, managing and promoting the quality of life of workers is absolutely necessary. It affected the efficiency of operations and the benefits of the organization.

Keywords: Buddhist Good Governance; Life Quality Promoting; Thai SEM Labor; New Normal Era

* Received September 28, 2021; Revised October 29, 2021; Accepted November 1, 2021

บทนำ

แรงงานเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นกลไกที่ทำให้ธุรกิจทุกระดับดำเนินไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีผลประกอบการอยู่ในระดับต้นของประเทศ ที่จะส่งต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ มีผลกระทบกับหลายส่วนด้วยกัน เช่นแรงงาน ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นวิสาหกิจที่ผู้ประกอบการจำนวนมากต่างให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก มีการจ้างงานตั้งแต่ 15 – 200 คน และจำนวนทรัพย์สินถาวรตั้งแต่ 30 – 200 ล้านบาท (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการธุรกิจได้ด้วยเงินทุนไม่สูงมาก ที่ผ่านมามีรายงานว่ามีการจ้างงานสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมาก จำนวน 6,643,539 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 38.28 ของวิสาหกิจทั้งประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564) และมีเงินทุนหมุนเวียนในระบบเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นมาโดยลำดับ

ปัจจุบันภาครัฐได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรม SME และผลักดันส่งเสริม SME เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ มุ่งเน้นให้ SME สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างแข็งแกร่งภายใต้บริบทการแข่งขันทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงของแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับขีดความสามารถของ SME ให้เติบโตเข้มแข็ง และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากลผ่านแนวคิดการสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ SME ในด้านต่างๆ เพื่อให้ SME สามารถก้าวขึ้นมาเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) นโยบายของรัฐบาลที่ให้ SME เป็นวาระแห่งชาติและยุทธศาสตร์ของกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริม SME ที่ผ่านมา รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการ SME ที่ประสบปัญหาทางธุรกิจ เพื่อให้ผู้ประกอบการ SME กลุ่มดังกล่าวยังมีโอกาสในการดำเนินธุรกิจต่อไป จึงได้ออกมาตรการช่วยเหลือและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ด้านการเงิน รวมทั้งมาตรการด้านอื่นๆ เพื่อยกระดับไปสู่ยุค 4.0 ที่มีศักยภาพ โดยการจัดโครงการสินเชื่อผ่านธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ไทยคู่ฟ้า, 2546)

ในยุคที่เรียกว่า New Normal หลายประเทศทั่วโลกประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจซบเซาเนื่องจากเกิดการกักตัวอุตสาหกรรม มีการนำเอาเครื่องจักรกลและระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาช่วยในการทำธุรกิจ ส่งผลต่อธุรกิจหลายประเภท แต่ธุรกิจที่ยังดำเนินการต่อไปได้โดยที่ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ก็น่าจะ

หนี้ไม่พันธุกิจ SME หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัวในการบริหารและดำเนินการด้วยเงินทุนที่ไม่สูงมากนัก อีกทั้งยังสามารถเริ่มได้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมีคุณภาพ สวยงาม และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลส่งผลให้ธุรกิจ SME สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศต่อไป แต่ทว่าปัญหาต่างๆ ที่พบเห็นกันบ่อยก็คือ ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาทางการเงิน ปัญหาด้านการตลาด ต้นทุน วัตถุดิบและแรงงานต่างด้าว (สุชน ทิพย์ทิพากร, 2558) ซึ่งต่างก็เป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ตก ซึ่งปัญหาหลักๆ ก็คือปัญหาของการบริหารโดยที่ขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการกันอย่างจริงจัง จนก่อให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนซึ่งต้นเหตุก็มาจากการบกพร่องทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้ทำหน้าที่ในองค์กร นอกจากนี้ยังพบว่า การไม่เข้าใจกฎหมายการใช้หลักนิติธรรม การทำงานไม่ตรงเวลา การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้งบประมาณที่ไม่เหมาะสม (รมณีย์ วงษา, 2559) ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเป็นแบบงูเห่าวนรอบไปไม่รู้จบสิ้น เมื่อการบริหารงานด้านธุรกิจขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างจริงจัง ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือ การขาดเสถียรภาพการจ้างงาน แรงงานมีรายได้ไม่คงที่ แรงงานไทยมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จนต้องหันมาประกอบอาชีพนอกระบบ นอกกฎหมายที่เห็นว่าการก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนมากกว่า ซึ่งได้แก่ การค้าของเถื่อน การค้ายาเสพติด การค้าสัตว์และพืชสวนพันธุ์ การค้าประเวณี การลักลอบ ตัดไม้ทำลายป่า การพนัน การค้ามนุษย์ (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ, 2557) ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานไทย ที่จะนำไปสู่ปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ด้วยเหตุนี้การนำเอาหลักพุทธธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทยในยุค New Normal จึงเป็นทางออกที่ดีที่จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าคุณภาพชีวิตของแรงงาน ที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศชาติต่อไป

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME

คุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะของชีวิตที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติของชีวิตที่ดีหรือสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีคุณภาพซึ่งหมายถึงองค์ประกอบและลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดีดำรงอยู่ด้วยดี เป็นส่วนร่วมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันสังคมและธรรมชาติมีความพร้อมและสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติสุขและอิสรภาพสมบูรณ์ (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533) คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล (Koffka, 1978) การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่งๆ ในช่วงเวลาหนึ่งๆ นั่นคือการที่จะกล่าวได้ว่า

ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ก็ต่อเมื่อประชาชนในครอบครัวหรือชุมชนนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ บรรลุเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานครบถ้วนทุกประการซึ่งเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดไว้นั้น สามารถแปรเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะนั้น ๆ (กรมพัฒนาชุมชน, 2558)

วอลตันได้เสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นถึงเรื่องของคุณภาพชีวิตในการทำงานของแรงงาน ทุกประเภท ที่ใช้มีวัฏจักรในการดำรงชีวิตด้วยการทำงานเพื่อให้ได้ค่าจ้างและนำมาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญอยู่ 8 ประการ ประกอบด้วย (Richard, 1973)

- 1) การให้สิ่งตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม
- 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ
- 3) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน
- 4) โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตน
- 5) การบูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน
- 6) ประชาธิปไตยในองค์กร
- 7) ความสมดุลระหว่างหน่วยงานกับชีวิตส่วนตัว
- 8) ความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากทฤษฎีของวอลตันข้างต้น เป็นทฤษฎีที่มุ่งถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการทำงาน เพราะมนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องทำงานในตำแหน่งที่ต่างๆ กันออกไปเพื่อเลี้ยงชีพ คุณภาพชีวิตดังกล่าวคือความต้องการได้รับการตอบสนองจากสังคมหรือนายจ้าง เพื่อผลตอบแทนที่คุ้มค่า ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มากไปกว่านั้นคือความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความเป็นอยู่ ความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับจากสังคม และการอยู่อย่างเป็นสุขตลอดระยะเวลาในชีวิตการทำงานนั่นเอง

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ยุค New Normal

ยุค New Normal หรือยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นยุคที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำรงชีวิตในแบบใหม่ เนื่องจากการระบาดของไวรัส Covid19 ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่พร้อมกันทั่วโลก กิจกรรมที่เคยทำมาแต่เดิมเช่นการทำงาน การเดินทาง กิจกรรมทาง การเมือง การแพทย์ ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ทั้งหมด ต้องใส่หน้ากากเพื่อป้องกันโรค ต้อง เว้นระยะห่างสำหรับบุคคล ล้างมือบ่อยๆ นาน 20 วินาที เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ฯ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยน ไปสู่การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์ สิ่งนี้ เกิด เป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิต ซึ่งเมื่อเราจำต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งจนเกิด เป็นความพอใจ ในที่สุดทั้งหมดนี้จึงได้กลายเป็น New Normal ในสังคม (สถาบันส่งเสริมความ

ปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน, 2564) ยุควิถีชีวิตใหม่มีการปรับเปลี่ยนในหลายมิติได้แก่

1. การ Work From Home การอยู่ในบ้าน พร้อมทำงาน ทำกิจกรรมต่างๆ ภายในที่อยู่อาศัยของตนเอง ส่งผลต่อความต้องการที่พักอาศัยที่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่อาศัยในพื้นที่ที่มีขนาดเล็กอาจจะไม่เพียงพอ จำเป็นต้องการมีพื้นที่ที่สามารถทำอะไรได้หลายหลากมากยิ่งขึ้น
 2. การดำเนินการทางธุรกิจธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ Online Business ด้วยพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง จนส่งผลทำให้ระบบการสั่งซื้อสินค้าและบริการ ระบบการขนส่งระยะสั้น และการจัดส่งแบบรวดเร็ว จะเป็นที่ต้องการ และความสำคัญมากยิ่งขึ้น
 3. การเรียน Online Learning/Entertainment การอยู่ในบ้าน สิ่งสำคัญในการพัฒนาและการค้นหาตัวตน สิ่งหนึ่งก็คือ การหาความรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเอง
 4. การแพทย์และสาธารณสุข (ที่ปรึกษา) Online Medical Consulting ให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านสาธารณสุขของประเทศมากกว่าเดิม ระบบสาธารณสุขจะมีแพลตฟอร์มด้านสุขภาพเป็นบริการพื้นฐาน และการป้องกันความเจ็บป่วยจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น
 5. การ Deglobalization เพื่อพึ่งพาการผลิตในประเทศมากขึ้น เนื่องจาก อุตสาหกรรมฐานการผลิตต่าง ๆ ของประเทศต้องหยุดชะงัก รวมไปถึงการขนส่งต่างๆด้วย อีกทั้งการนำเข้าจากอุตสาหกรรมหลายแห่งในต่างประเทศที่เป็นฐานการผลิต จึงหยุดชะงักตามไปด้วย
- ดังนั้น ยุค New Normal ในสังคมไทย จึงเป็นยุคที่ทุกคนต้องประสบกับการดำเนินชีวิตในวิถีใหม่ ในมิติของแรงงาน SME ไทยก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในสังคมได้ ต้องมีการพัฒนาสภาพกายและใจให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง นายจ้างเองก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารงานใหม่ มีการส่งเสริมแรงงานให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจต่อไป

พุทธธรรมาภิบาลเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทย

พุทธธรรมาภิบาลเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทย ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีหรือองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 8 ประการข้างต้น ได้แก่ หลักพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าใช้พัฒนาและส่งเสริมสาวกให้มีคุณภาพชีวิตในการครองสมณเพศที่ดี เนื่องจากการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านกาย ให้มีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ส่งเสริมเรื่องของสุขอนามัย ส่งเสริมและพัฒนาด้านศีลคือให้มีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันและรักษาศีล จนเกิดการพัฒนาจิตใจให้ผ่องใส และนำไปสู่ปัญญา ทำให้คุณภาพชีวิตของพระสาวกในสมัยพุทธกาลนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีบรรลุผลในการบวชในพระพุทธศาสนา และหลักภavana 4 นี้ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและแรงงานได้ จึงถือได้ว่าหลักภavana 4 นี้ เป็นหลักพุทธธรรมาภิบาลที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

ภาวนา 4 คือการเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา ได้แก่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

1. กายภาวนา การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกว้างขวางกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2. สีลภาวนา การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

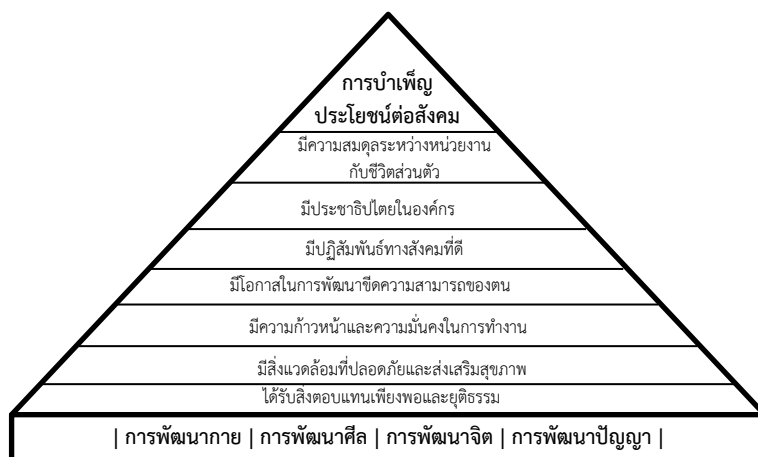
3. จิตภาวนา การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

4. ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

การนำเอาหลักภาวนา 4 มาใช้ในการพัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่งเสริมพัฒนาให้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้มีจิตภาวะที่ดี และพอกพูนปัญญาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องจะสามารถส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทย ให้ดียิ่งขึ้นได้

องค์ความรู้ใหม่

พุทธธรรมาภิบาลที่ได้เสนอข้างต้น ได้แก่หลักภาวนา 4 ที่เป็นการพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา ให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี กล่าวคือมีสุขภาพกายที่ดี มีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่วัฏจักรในการดำรงชีวิตที่ดีดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 พุทธธรรมาภิบาลเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

สรุป

หลักพุทธธรรมาภิบาลมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน SME ไทย เป็นการนำเอาหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานโดยมีสาระสำคัญดังนี้คือ กายภาวนา ส่งเสริมร่างกายให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบหน้าที่ และส่งเสริมให้แรงงานได้มีปัจจัยพื้นฐานทางด้านกายภาพที่สมบูรณ์ สีสภาวนา ส่งเสริมด้านศีลธรรม จริยธรรมให้มีความประพฤติที่ถูกต้องตามระเบียบวินัยขององค์กร ประเพณีวัฒนธรรม องค์กร การอยู่ร่วมกันการทำงานเป็นทีม จิตภาวนา ส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจ ให้มีสภาพจิตใจที่ดี อารมณ์ดี มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส ปัญญาภาวนา ส่งเสริมด้านปัญญา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ เมื่อนำหลักพุทธธรรมาภิบาลข้างต้นมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตจะสามารถพัฒนาแรงงานให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ขององค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม. (2545, 20 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 93 ก. หน้า 17.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2558). *การพัฒนาหมู่บ้านอีสานเขียวแบบผสมผสานสนับสนุนโครงการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- ไทยคู่ฟ้า. (2564). *รัฐบาลเสริมแกร่ง SMEs สนับสนุนเงินกู้ 78,000 ล้านบาท*. สืบค้น 1 มีนาคม 2564, จาก <https://www.sanook.com/money/543455/>.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน : พุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- รมณีย์ วงษา. (2559). *สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 3(1), 17.
- วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ. (2557). *มุมมองเศรษฐกิจไทย: ไม่เป็นทางการ*. *วารสารวิทยาการ จัดการ*, 1(1), 20.

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). รายงานประจำปี. สืบค้น 2 มีนาคม 2564, จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20201103152522.pdf.
- สุชน ทิพย์ทิพากร. (2558). แนวทางการปรับตัวของการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทต่อวัน : กรณีศึกษา จังหวัดนครปฐม. *Veridian E Journal*, 8(2), 2271.
- Koffka, K. (1978). *Encyclopedia of the Social Science*. New York: The Macmillan Company.
- Richard E. (1973). Quality of Working Life: What is it?. *Sloan Management Review* 4(7), 12-16.

